

**Sanita Osipova. EIROPAS TIESĪBU PRIEKŠVĒSTURE.
Senās Ēģiptes, Divupes, Izraēlas, Grieķijas tiesības.**
Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2017, 447 lpp.

Zinātniskais redaktors prof. Dr. hist. Harijs Tumans

- © Sanita Osipova, 2017
- © Marina Selunska, mākslinieciskais noformējums, 2017
- © Tiesu namu aģentūra, makets, 2017

Izdevējs

Baldones iela 1 B, Rīga, LV-1007,
tāl. 67804733, tnamatatas.tna.lv
TIESU NAMU AĢENTŪRA

Tiražētājs

SIA "Jelgavas tipogrāfija"
Langervaldes iela 1 A, Jelgava, LV-3002

ISBN 978-9934-508-53-0

Saturs

Par grāmatu	5
Izmantotie saīsinājumi	6
Ievads	7
I Faraonu tiesības Ēģiptē	13
1. Ievads. Periodizācija, vēsturiskā tradīcija un izpētes avoti	15
2. Tiesiskās kārtības pamati. Reliģija un tiesības.....	24
3. Justīcija un tiesas process.....	33
4. Materiālās tiesības.....	48
4.1. Personas tiesībspēja un rīcībspēja.....	48
4.2. Ģimenes un mantošanas tiesības	51
4.3. Lietu un saistību tiesības.....	61
4.4. Noziegumi un sodi.....	66
II Senā Divupe	73
1. Ievads. Periodizācija, vēsturiskā tradīcija un izpētes avoti	75
2. Tiesiskās kārtības pamati. Reliģija un tiesības.....	85
3. Tiesību attīstība senajā Divupē. Šumera un Akāda.....	93
3.1. Justīcija un tiesas process	93
3.2. Materiālās tiesības	100
3.2.1. Personas tiesībspēja un rīcībspēja	100
3.2.2. Ģimenes un mantošanas tiesības	104
3.2.3. Lietu un saistību tiesības	112
3.2.4. Noziegumi un sodi	120
4. Babiloniešu un asīriešu tiesības	125
4.1. Babiloniešu tiesības	125
4.1.1. Babiloniešu tiesību avoti	125
4.1.2. Justīcija un tiesas process	141
4.1.3. Materiālās tiesības	151
4.2. Asīrijas tiesības.....	182
4.2.1. Asīriešu tiesību avoti.....	182
4.2.2. Justīcija un tiesas process.....	191
4.2.3. Materiālās tiesības	195

III Vecās Derības laika ebreju tiesības	219
1. Ievads. Periodizācija, vēsturiskā tradīcija un izpētes avoti	221
2. Tiesiskās kārtības pamati. Reliģija un tiesības.....	234
3. Justīcija un tiesas process.....	240
4. Materiālās tiesības.....	255
4.1. Personas tiesībspēja un rīcībspēja.....	255
4.2. Ģimenes un mantošanas tiesības	260
4.3. Lietu un saistību tiesības.....	270
4.4. Noziegumi un sodi.....	284
IV Tiesības antīkajā Grieķijā	295
1. Ievads. Periodizācija, vēsturiskā tradīcija un izpētes avoti	297
2. Tiesiskās kārtības pamati. Reliģija un tiesības.....	317
3. Grieķu polisas pārvalde.....	323
4. Justīcija un tiesas process.....	332
5. Materiālās tiesības.....	362
5.1. Personas tiesībspēja un rīcībspēja.....	362
5.2. Ģimenes un mantošanas tiesības	371
5.3. Lietu un saistību tiesības.....	388
5.4. Noziegumi un sodi.....	404
Synopsis	417
Bibliogrāfija	419
Tiesību avotu rādītājs	438
Personu rādītājs	441

Par grāmatu

Harijs Tumans

Dr. hist. prof.

Neskatoties uz izplatītajiem stereotipiem par to, ka tiesību vēsture it kā aizsākusies Senajā Romā, jāsaka, ka tā nebūt nav. Senie romieši radīja tikai romiešu tiesības, bet ne tiesības vispār. Pirms vēl Roma pieteica sevi uz pasaules vēstures skatuves, Eiropas civilizāciju jau veidoja senie grieķi, kuriem bija sava izpratne par tiesībām un tiesiskumu. Taču arī vēl pirms grieķiem Senajos Austrumos jau vairākus gadu tūkstošus pastāvēja savas tiesiskās sistēmas.

Protams, visi ir dzirdējuši par Hamurapi likumiem, bet pirms tam bija radīti arī šumeru likumi, tāpat sava tiesiskā sistēma pastāvēja Senajā Ēģiptē un citās senajās kultūrās. Lai arī ne katra senā kultūra aiz sevis ir atstājusi likumu kodeksus, tomēr mūsu rīcībā ir dažādi citi avoti, piemēram, tiesu runas, atsauces uz likumiem, tiesas spriedumu pieraksti u.tml. Tāpat ir materiāls, kas dod iespēju iegūt priekšstatu par senākajām tiesiskajām sistēmām.

Zināt tiesību vēsturi tāpat kā vēsturi vispār mums ir nepieciešams, lai labāk saprastu ne tikai pagātni, bet arī tagadni, t.i., pasauli, kurā mēs pašlaik dzīvojam. Tāpēc arī, lai saprastu mūsdienu tiesības, vispirms ir jāiepazīstas ar romiešu tiesībām. Savukārt, lai saprastu romiešu tiesības un novērtētu, ko romieši ienesuši jaunu tiesību pasaulē, nepieciešams zināt, kas šajā jomā ticis izdarīts arī vēl pirms romiešiem.

Kā zināms, viens no romiešu tiesību elementiem un avotiem bija *ius gentium* jeb "tautu tiesības", proti, citu tautu tiesiskās normas, kuras daļēji tika iekļautas romiešu tiesiskajā sistēmā un veidoja starptautisko tiesību pamatus. Lielā mērā, pateicoties tieši šīm "tautu tiesībām", romiešu tiesiskā sistēma ieguva universālu raksturu un kļuva par pamatu mūsdienu tiesībām. Līdz ar to romiešu tiesības iespējams aplūkot arī kā iepriekšējo tradīciju radošu apkopojumu, kuru romiešu tiesiskais gars pielāgoja savām vajadzībām. Taču, kā minēts iepriekš, lai saprastu tiesību vēsturi, ir nepieciešams iepazīties ar senākām tiesību tradīcijām.

Šī grāmata ir pirmais mēģinājums apkopot seno tautu tiesību vēsturi latviešu valodā. Tajā pirmo reizi latviski lasošajai auditorijai tiek piedāvāts faktoloģiskais materiāls, kas ir ļoti vērtīgs un interesants visiem tiem, kas studē gan tiesību vēsturi, gan seno civilizāciju vēsturi. Tāpat kā bez zināšanām par romiešu tiesībām nevar pilnvērtīgi saprast seno romiešu kultūru, tā arī citu seno tautu kultūru nevar līdz galam izprast, neiepazīstoties ar to tiesiskajiem principiem. Līdz ar to šis darbs būs ļoti noderīgs ne tikai juristiem un vēsturniekiem, bet arī visiem tiem, kas vēlas iegūt plašākas zināšanas seno civilizāciju un tiesību vēsturē.

Izmantotie saīsinājumi

Cef.	– Cefanijas grāmata
Dtn.	– Mozus 5.grāmata jeb <i>Deuteronomium</i> (latviski – Deuteronomija jeb Atkārtotā likuma grāmata)
Ezr.	– Ezras grāmata
Ex.	– Mozus 2.grāmata jeb <i>Exodus</i>
g. p. Kr.	– gads pirms Kristus dzimšanas
Gen.	– Mozus 1.grāmata jeb <i>Genesis</i>
gs. p. Kr.	– gadsimts pirms Kristus dzimšanas
Jer.	– Jeremijas grāmata
1.Ķēn.	– Pirmā ķēniņu grāmata
Lev.	– Mozus 3.grāmata jeb <i>Levit</i>
Mat. ev.	– Mateja evaņģēlijs
Num.	– Mozus 4. grāmata jeb <i>Numeri</i>
Rut.	– Rutes grāmata
2.Sam.	– Otrā Samuēla grāmata
Soģu	– Soģu grāmata
VAL	– Vidējais asīriešu likumu krājums